

УДК:615.1:338.5

К. Л. Косяченко, А. С. Немченко, О. В. Коваленко

Національний фармацевтичний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ І РОЗДРІБНИХ ЦІН НА ОСНОВНІ ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ В УКРАЇНІ ТА РОСІЇ

У статті наведено результати порівняльного аналізу закупівельних і роздрібних цін на основні лікарські засоби в Україні та Росії, який є визначальним напрямком проведення державної експертизи та реєстрації оптово-відпускних цін на основні лікарські засоби. Визначено спільні підходи та відмінності у формування переліків лікарських засобів для моніторингу цін та асортименту у зазначених країнах.

Ключові слова: основні лікарські засоби, закупівельні ціни, роздрібні ціни, державна експертиза та реєстрація, зовнішній моніторинг.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Формування ефективної системи цін на лікарські засоби (ЛЗ), і перш за все, упровадження дієвих методів державного регулювання ціноутворення на всіх етапах формування системи цін на основні лікарські засоби (ОЛЗ), є сьогодні визначальним у вирішенні питань доступності фармацевтичної допомоги населенню, раціонального використання бюджетних коштів та підвищення ефективності діяльності суб'єктів фармацевтичного ринку.

Упровадження державної експертизи та реєстрації оптово-відпускних цін (митної вартості) виробників та імпортерів є актуальним завданням, вирішення якого поновить баланс соціально-економічних інтересів держави, суспільства та господарюючих суб'єктів. Ураховуючи те, що саме оптово-відпускні ціни виробників та митна вартість є базою визначення торговельних надбавок та роздрібних цін на ОЛЗ, упровадження їх державної реєстрації забезпечить прозорість та публічність усієї системи цін на ОЛЗ.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Визначальним напрямком проведення державної експертизи цін є аналіз світових цін на ідентичні або подібні ЛЗ (зовнішній моніторинг), який застосовується багатьма європейськими країнами в системах ціноутворення на ОЛЗ та реімбурсації їхньої вартості. Аналіз

світових цін доцільно проводити як у країні походження препарату, так і в інших країнах, де його зареєстровано. Порівняння, у першу чергу, доцільно проводити з цінами на ЛЗ у країнах із відповідними соціально-економічними умовами (Росії, Білорусі, Чехії, Польщі, Словенії, Румунії та ін.) [1–3, 7].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Виходячи з вищезазначеного, метою нашого дослідження став порівняльний аналіз закупівельних і роздрібних цін на ОЛЗ в Україні та Росії. У роботі було використано економіко-статистичні методи дослідження, зокрема прийоми групування й графічного аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На першому етапі дослідження нами було проведено обґрунтування вибірки ОЛЗ. Аналіз проводився за переліками лікарських препаратів (ЛП) для моніторингу цін і асортименту Держлікінспекції (Україна) та Росздравнадзору (Росія) у грудні 2009 р. Слід зазначити, що в Україні до зазначеного переліку було включено ОЛЗ та ЛЗ, що входять до «Бюджетного» переліку. Російський перелік сформовано на основі Переліку життєво необхідних (важливих) ЛЗ (ЖНВЛЗ). Для проведення моніторингу було відібрано ОЛЗ з однаковими міжнародними непатентованими назвами (МНН), їхня кількість склала 18 із 215, або 8,4 % від загальної кількості ОЛЗ в Україні, що є репрезентативним. Зміс-

товний аналіз визначених груп МНН дозволив нам сформулювати підходи до формування переліків ОЛЗ для моніторингу цін і асортименту [5, 6]. Його результати наведено в таблиці 1.

Відповідно до визначених підходів спільним для українського та російського переліку є відносно близька кількість ОЛЗ та мізерний відсоток серед імпортованих ліків препаратів російського (українського) виробництва.

Відмінність підходів до формування переліків ЛЗ для моніторингу цін і асортименту полягає у співвідношенні вітчизняних та імпортних ОЛЗ: у Росії частка вітчизняних ліків є значно більшою. Крім того, в українському переліку найбільшу питому вагу (56 %) мають антибактеріальні ОЛЗ (Амоксицилін, Амоксицилін + Клавуранова кислота, Азитроміцин, Ципринол, Флуконазол), у російському переліку їхня частка склала — 26 %. Натомість у російських переліках надано перевагу ОЛЗ для лікування хронічних захворювань: питома вага Атенололу, Ізосорбиду, Карбозапеліну, Симвастатину склала 31 % вибірки, в українському переліку цей показник дорівнював 16 %.

Надалі нами була сформована аналітична вибірка з урахуванням: торговельної назви ЛП; фірми-виробника; форми випуску; величини споживчої упаковки; дозування.

Таким чином, до вибірки ввійшло 15 ОЛЗ імпортного виробництва, 3 препарати вітчизняного виробництва, а також Преднізолон виробництва ВАТ «Ніжфарм» (Росія), що дозволило нам визначити тенденцію щодо рівня цін на ОЛЗ в Україні та країні випуску засобу.

Наступним етапом дослідження став порівняльний аналіз закупівельних цін на ОЛЗ в Україні та Росії. Ціни на ОЛЗ у РФ було конвертовано в гривні з використанням середньозваженого курсу рубля по відношенню до гривні в грудні 2009 р. (дані Нацбанку України) [4]. Аналіз проводився з використанням показників

відносного відхилення (Δ), який розраховувався за формулою (1):

$$\Delta = \frac{P_u - P_r}{P_r} \times 100\% , \quad (1)$$

де

P_u закупівельна ціна на ОЛЗ в Україні;

P_r закупівельна ціна на ОЛЗ в Росії

Показники відносного відхилення було окремо визначено для вітчизняних та імпортних ліків. За результатами моніторингу закупівельних цін на імпортні ОЛЗ встановлено:

➤ 7 ОЛЗ, що склали 36,8 % вибірки, мали закупівельні ціни на українському ринку нижчі, ніж на російському. Цю частку сформовано лише препаратами імпортного виробництва. 12 ОЛЗ вибірки (63,2 %) на українському ринку були дорожчими, ніж у Росії, у тому числі, всі ЛП вітчизняного виробництва;

➤ мінімальний показник відносного відхилення для імпортних ОЛЗ (рис. 1) визначено для препарату Амоксиклав® 2Х (форма випуску та дозування — таблетки, вкриті плівковою оболонкою, 500 мг/125 мг № 14, виробництва фармацевтичної компанії Лек, Словенія, підприємства компанії Сандоз);

➤ найвищі закупівельні ціни на імпортні ОЛЗ в Україні порівняно з російськими встановлено для препарату Ципринол (таблетки, вкриті плівковою оболонкою, по 750 мг № 10, виробництва фармацевтичної компанії КРКА (Словенія);

➤ у середньому закупівельні ціни на імпортні ОЛЗ в Україні були на 4 % вищі за відповідні ціни на російському ринку.

За результатами моніторингу закупівельних цін на ОЛЗ вітчизняного виробництва (рис. 2) встановлено їхній вищий рівень в Україні порівняно з РФ у середньому на 57 %. Максимально перевищено ціни на Ізосорбід, який був представлений ВАТ Луганським ХФЗ в Україні та ВАТ Уралбіофармом у Росії ($\Delta = + 163\%$).

Таблиця 1

Аналіз основних підходів до формування переліків ОЛЗ із проведення моніторингу цін та асортименту в Україні і Росії

Основні підходи до формування переліків	Практика формування в Україні	Практика формування у РФ
База формування	Національний перелік ОЛЗ; «Бюджетний перелік»	Перелік ЖНВЛЗ
Кількість ОЛЗ	454	411
Співвідношення вітчизняні/імпортні ОЛЗ	48% :52%	25%:75%
Превалювання ОЛЗ у структурі переліку	Антибактеріальні	ОЛЗ для лікування хронічних захворювань
Наявність імпортованих ОЛЗ російського (українського) виробництва	2 ЛЗ (0,4%)	1 ЛЗ (0,2%)

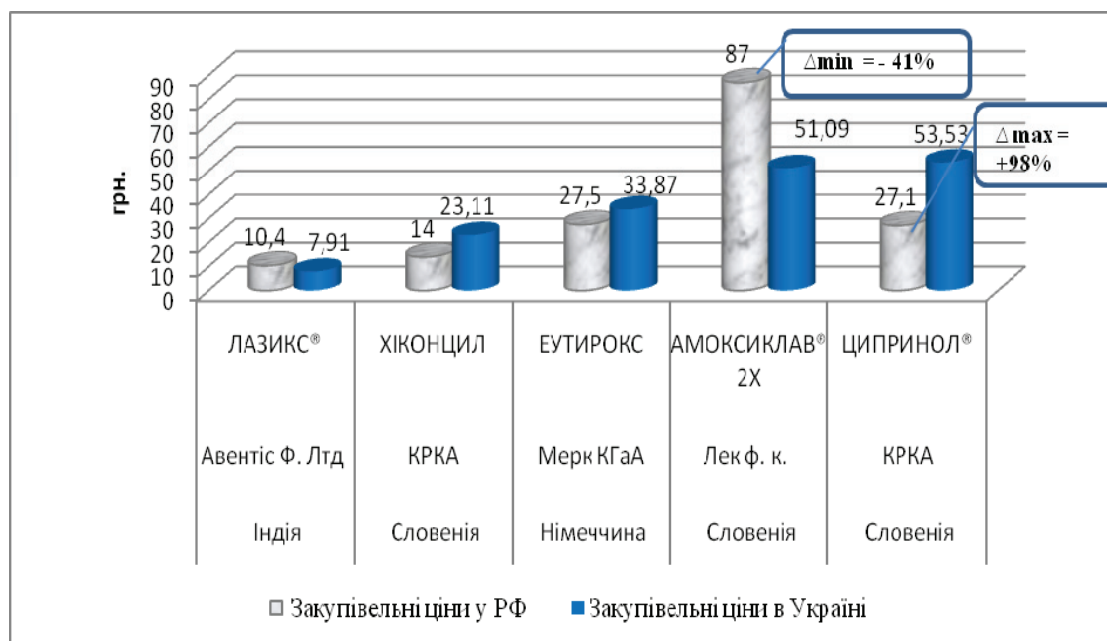

Рис. 1. Результати моніторингу закупівельних цін на імпортовані ОЛЗ (витяг)

Опрацювання результатів порівняльного аналізу роздрібних цін на ОЛЗ, що ввійшли до вибірки, та розрахунок показників відносно-го відхилення (формула 1) указали на відповідність результатам аналізу закупівельних цін на зазначені ОЛЗ. У середньому роздрібні ціни на імпортовані ОЛЗ в Україні були вищими на 5%, вітчизняні — на 42% за відповідні ціни на російському ринку.

Особливо цікавими, на нашу думку, є результати порівняльного аналізу цін на ОЛЗ Преднізолон (ВАТ Ніжфарм). Закупівельні ціни на нього в Україні на 132% вищі за російські, роздрібні — на 125%. Узагальнюючи результати дослідження, ми встановили перевищення рівня закупівельних і роздрібних цін на ОЛЗ в Україні порівняно з Росією як на вітчизняні, так і на імпортовані ліки в середньому на 43 та 4,5% відповідно.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що запровадження у РФ ефективних методів державного регулювання системи цін на ЛЗ, а саме моніторингу та реєстрації оптово-відпускних цін на ЖНВЛЗ, дозволило знизити рівень цін на ліки порівняно з Україною в середньому:

- на закупівельні –19%;
- на роздрібні –17%.

На наступному етапі дослідження нами було проаналізовано структуру роздрібних цін на ОЛЗ в Україні та Росії. Результати аналізу представлені на рисунку 3.

Відповідно до результатів встановлено зіставлення структури роздрібних цін у країнах, що

порівнювалися, разом з тим визначено перевищення питомої ваги закупівельної ціни на ОЛЗ в Україні. Цей факт, на нашу думку, доводить необхідність запровадження дієвих методів державного регулювання цін в Україні саме на оптово-відпускні ціни на ОЛЗ, які є базою для формування закупівельних і роздрібних цін.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

1. Сьогодні проведення зовнішнього моніторингу цін на ОЛЗ є важливим завданням, розв'язання якого сприятиме ефективному впровадженню державної експертизи оптово-відпускних цін на ОЛЗ як першого етапу їх державної реєстрації.
2. Спираючись на результати порівняльного аналізу переліків ЛЗ для моніторингу цін і асортименту в Україні та Росії і визначено основні підходи до їх формування, а саме: кількість ОЛЗ, співвідношення вітчизняних/імпортованих ліків, превалювання визначених МНН у кількісному виразі, мізерна кількість серед імпортованих ОЛЗ ліків українського (російського) виробництва.
3. Відповідно до опрацьованих результатів моніторингу закупівельних і роздрібних цін на ОЛЗ в Україні та Росії встановлено перевищення їх рівня в Україні як на вітчизняні, так і на імпортовані ліки в середньому на 43% та 4,5% відповідно.
4. Встановлено, що структура роздрібних цін на ОЛЗ в Україні та Росії є зіставною з незна-

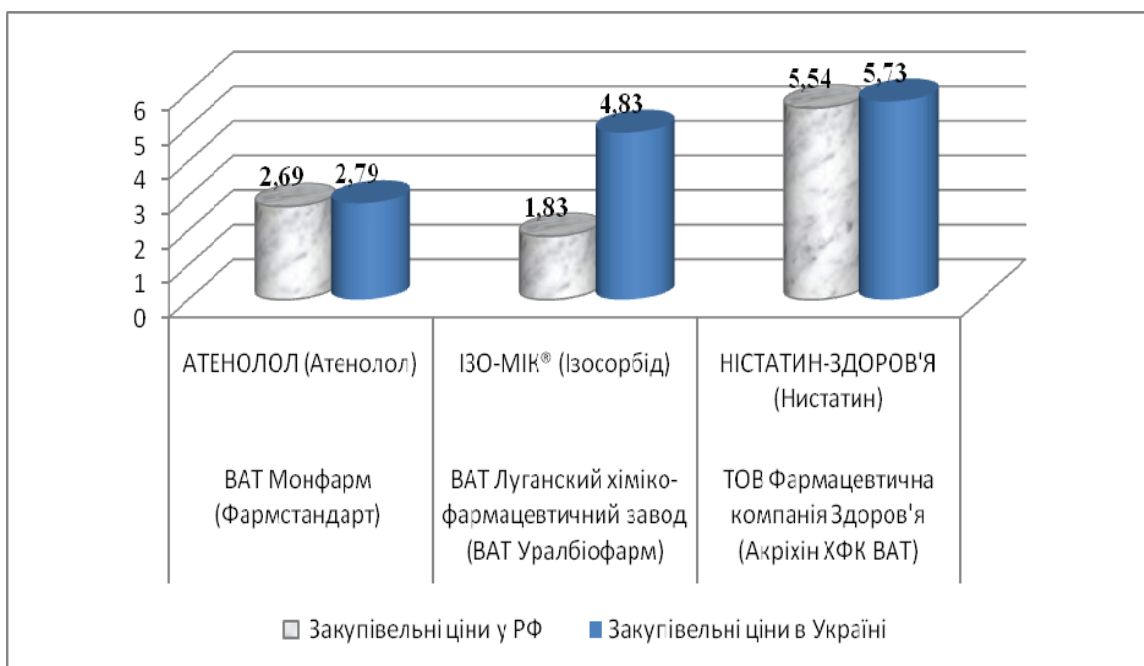

Рис. 2. Результати моніторингу закупівельних цін на вітчизняні ОЛЗ

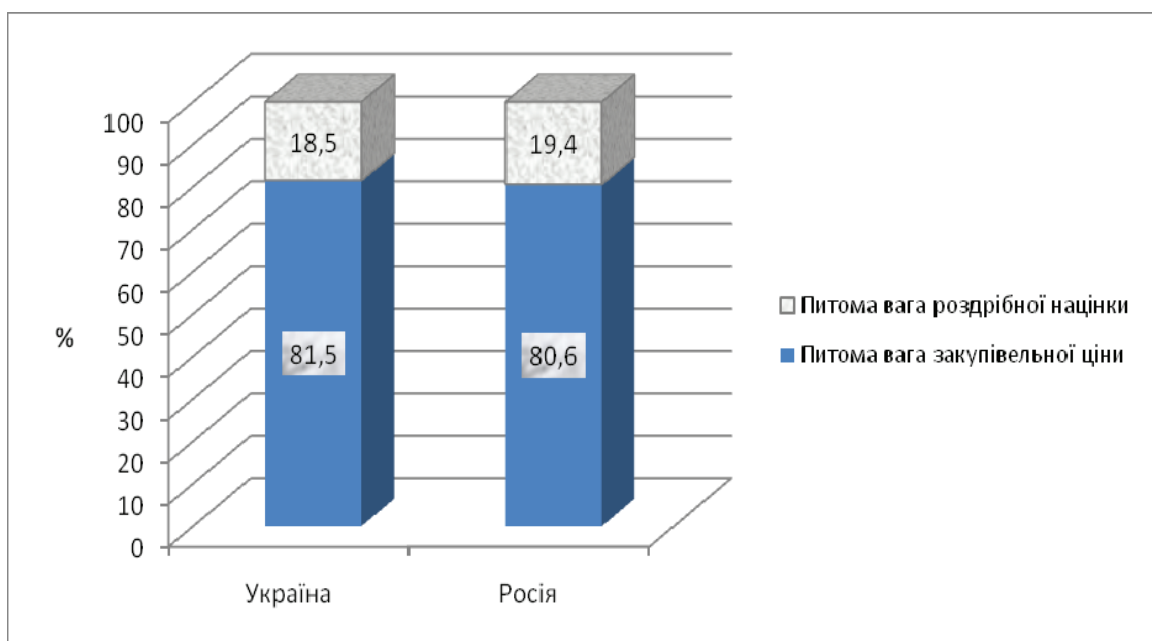

Рис. 3. Аналіз структури роздрібної ціни на ОЛЗ в Україні та Росії

чним випередженням питомої ваги закупівельних цін в Україні.

**ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ**

1. Методичні рекомендації з проведення державної експертизи та реєстрації цін на основні лікарські засоби: методичні ре-

комендації / А.С. Немченко, К.Л. Косяченко, І.В. Кубарева, А.В. Беліченко // метод.реком. — Х.: видавництво зазначити, 2008. — 22 с.

2. Немченко А.С. Науково-методичні підходи до вдосконалення системи цін на лікарські засоби у сучасних умовах економічної кризи / А.С. Немченко, І.В. Кубарева, К.Л. Кося-

- ченко // Запорожский медицинский журнал. — 2009. — № 5. — С. 122–125.
3. Немченко А. С. Фармацевтическое ценообразование / А. С. Немченко.— Х.: Фирма «Радар», 1999. —290 с.
  4. Офіційний сайт Національного банку України. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
  5. Анализ результатов мониторинга ценовой и ассортиментной доступности лекарственных средств (база данных по состоянию на 25.12.2009). — Москва. — 2009 г. — 12 с.
  6. Мониторинг цен и ассортимента лекарственных средств и его первые результаты / Е. А. Тельнова, Д. В. Пархоменко, Г. А. Петровичев, А. С. Румянцев, В. С. Фисенко, Ф. А. Романов, М. Ф. Идрисов, Е. С. Соколова // Фармакоэкономика. — 2009. — № 4 (том II). — С. 38–44.
  7. Pricing and Reimbursement in the Recession: Future Performance and Drivers // Pharma Pricing and Reimbursement. — 2009. — Vol 14. — № 5. — p. 132–133.

УДК: 615.1:338.5

К. Л. Косяченко, А. С. Немченко, А. В. Коваленко

**СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЗАКУПОЧНЫХ И РОЗНИЧНЫХ ЦЕН
НА ОСНОВНЫЕ ЛЕКАРСТВЕННЫЕ СРЕДСТВА В УКРАИНЕ И РОССИИ**

В статье приведены результаты сравнительного анализа закупочных и розничных цен на основные лекарственные средства в Украине и России, которые являются определяющим при проведении государственной экспертизы и регистрации оптово-отпускных цен на основные лекарственные средства. Определены общие подходы и отличия в формировании перечней лекарственных средств для проведения мониторинга цен и ассортимента в странах анализа.

Ключевые слова: основные лекарственные средства, закупочные цены, розничные цены, государственная экспертиза и регистрация, внешний мониторинг

UDC: 615.1:338.5

K. L. Kosyachenko, A. S. Nemchenko, O. V. Kovalenko

**COMPARATIVE ANALYSIS OF PROCUREMENT AND RETAIL PRICES
OF ESSENTIAL MEDICINES IN UKRAINE AND RUSSIA**

The results of a comparative analysis of procurement and retail prices of essential medicines (EM) in Ukraine and Russia have been shown in the article. This analysis is crucial for implementing the state examination and registration of wholesale selling prices for EM подати термін повністю. It had been identified common approaches and differences in the formation of lists of medicines for the monitoring of prices and range in the analysis.

Key words: essential medicines, procurement prices, retail prices, state expertise and registration process, an external monitor

Адреса для листування:

м. Харків, вул. Блюхера, 4

Тел: (0572)-67-91-70

e mail: economica@ukrfa.kharkov.ua

Надійшла до редакції:

19.10.2010 р.